

Die Bonn-Kopenhagener Erklärungen von 1955. Zur Entstehung eines Modells für nationale Minderheiten. Udg. af DEUTSCHER GRENZVEREIN, Flensburg 1985, 191 s.

Denne af den tyske grænseforening udgivne publikation består dels af fem erindringsbidrag af tyske politikere, som spillede en rolle på det grænse- og mindretalspolitiske plan i Slesvig-Holsten i tiden omkring udformningen af de såkaldte Bonn-København-erklæringer, dels af en dokumentarisk oversigt og presseklip. Denne sidste del, der er udarbejdet af Gerhard Kraack, og som optager over halvdelen af bogens sider, er så absolut nyttig og vil være en stor hjælp for den, som måtte ønske at beskæftige sig med emnet. Blot en enkelt teknisk indvendig: faksimile-aftrykkene af den slesvig-holstenske landdags debatter vil for mange kræve brug af forstørrelsesglas.

I indledningen beklager Grenzvereins formand Hartwig Schlegelberger, at det ikke er lykkedes også at opnå bidrag fra dansk side. Uanset hvad grunden hertil har været, må man sige, at denne tilbageholdenhed i lyset af de enkelte bidrags kvalitet må betegnes som velbegrundet. Kai-Uwe v. Hassel indleder erindringsbidragene med en artikel præget af fortielser og fordomsfuldhed forklædt som god vilje, der i bedste fald kan tjene til at belyse, hvorfor normaliseringen i grænselandet – trods Bonn-København-erklæringer – blev en så langvarig proces. Heinz Adlers (SPD) bidrag er mere sagligt, men rummer lidet nyt, og den daværende slesvig-holstenske kulturminister Helmut Lemke indskrænker sig til på halvanden side at understrege sin egen positive indsats. Lidt mere interessante er indlæg af den tidligere generalsekretær for Bund deutscher Nordschleswiger, Rudolf Stehr, og den daværende landråd i Husum kreds, Reinhold Borzikowski, men havde det ikke været for den dokumentariske oversigt ville denne udgivelse overhovedet ingen eksistensberettigelse have. Den bedste – omend kortfattede – behandling af emnet forbliver indtil videre Anders Ture Lindstrøms »Bonn-København erklæringerne af 1955« (Sønderjyske Årbøger 1985, s. 157–176). En mere dybtgående behandling må desværre nok afvente arkivernes åbning.

Carsten Mogensen

OLE NØRGAARD, SØREN RIISHØJ OG HENRIK SCRIVER (red.): Østeuropa. En politisk-økonomisk introduktion. Aarhus, SP Forlag, 1985. 437 s. Ill. 197 kr.

Der er tale om en ny udgave af en bog med samme titel, som Nørgaard og Riishøj redigerede i 1978. (Se anm. i Historisk Tidsskrift Bd. 80, s. 592–593). I forhold til førsteudgaven er der foretaget en række ændringer. Albanien, der ikke blev omtalt i 1978-udgaven, er nu med; Tjekkoslaviet, Ungarn og Rumænien er i den ny udgave behandlet af nye forfattere: afsnittet om Sovjetunionen har fået en medforfatter, der tager sig af kulturen; og bogen rundes af med et afsnit, hvor de økonomiske problemer i de socialistiske lande sammenlignes med de økonomiske problemer i de højtudviklede kapitalistiske lande.

De enkelte afsnit fremtræder noget uensartet, hvilket redaktørerne i øvrigt selv er opmærksomme på. De mange forfattere har forskellig faglig baggrund. Mens afsnittet om Sovjetunionen således er mere akademisk præget, er f.eks. afsnittet om Tjekkoslaviet holdt i en mere journalistisk stil. Nogle af forfatterne giver en